

AINEKOHTAINEN OPETUSSUUNNITELMA KITARA

Porvoon kaupungin sivistyslautakunta 12.3.2019

Päivitetty 1.8.2023

KITARAN VALMENNUSOPETUS

Tavoitteet

- Tutustutaan kitaransoiton perusteisiin
- Tutustutaan mm. soiton, leikin ja laulun avulla musiikin hahmotusaineiden alkeisiin
- Ryhmässä koetaan yhdessä soittamisen iloa
- Oppilasta kannustetaan luovuuteen ja oman musiikin tekemiseen
- Annetaan oppilaalle valmiudet kitaransoiton opintoihin
- Opetus toteutetaan yksilöllisesti oppilaan iän ja tason mukaan

Sisältö

- Käytetään oppilaan ikään ja taitoihin nähden sopivaa alkeismateriaalia
- Käytetään laulamista ja motorisia taitoja tukevia harjoitteita
- Käytetään oppilaan tarpeiden mukaisesti hyväksi sekä erilaisia nuotinnustapoja että korvakuulolta ja matkimisella oppimista
- Leikitään sävelillä, rytmeillä ja sanoilla ja luodaan omia pieniä lauluja ja sävellyksiä
- Pidetään yhteyttä oppilaan perheeseen ja valmennetaan myös vanhempia musiikin harrastukseen
- Opetetaan pitämään huolta soittimesta
- Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan sekä yksilö- että ryhmäopetukseen
- Tarjotaan oppilaalle mahdollisuus osallistua esiintymistilanteisiin, joko esiintyjänä tai kuulijana

KITARAN PERUSOPINNOT

Yleiset tavoitteet kaikille tasoille

- Löydetään luonteva tapa käsitellä soitinta ja tuottaa sillä ääntä
- Opitaan hyvän ja ergonomisen soittoasennon merkitys
- Opitaan hahmottamaan musiikillisia kokonaisuuksia ja rakenteita soiton ja nuottien avulla
- Opitaan harjoittelemaan säännöllisesti, monipuolisesti ja itsenäisesti
- Opitaan kehittämään äänenmuodostusta sekä apoyando- että tirandotekniikkaa käyttäen ja tutustutaan sointujen eri soittotekniikkoihin
- Opitaan kuuntelemaan ja arvioimaan omaa soittoa
- Opitaan erilaisten ilmaisukeinojen käyttöä (esim. dynamiikka, agogiikka, vaihtelevat äänensävyt)

- Opitaan keskustelemaan ja ottamaan kantaa ohjelmiston musiikilliseen sisältöön
- Opitaan soittamaan ulkoa
- Opitaan kappaleita korvakuulolta ja opettajan esimerkistä, ja tutustutaan improvisoinnin ja säveltämisen perusteisiin
- Totutaan esiintymään
- Soitetaan myös muiden kanssa, joko pienyhtyeessä tai kitaraorkesterissa
- Tutustutaan musiikkiin monipuolisesti konserttien ja tallenteiden välityksellä
- Opitaan hyvät ja turvalliset tavat soittimen käsittelyssä

PERUSTASO 1

Tavoitteet

Ensimmäisellä perustasolla tavoitteena on oppia soiton ja siihen liittyvien taitojen perusteita. Opetellaan äänenmuodostusta, tarpeen mukaan tirando- ja/tai apyandotekniikalla. Improvisaatio ja säveltäminen voi sisältyä lyhyinä tuokioina, leikin muodossa. Nuotinluvun perusteita käydään läpi painottaen ensimmäisen aseman kantasävelet.

Kappaleita pyritään opettelemaan sekä nuoteista että korvakuulolta matkimalla. Painotetaan alusta asti hyvää äänenmuodostusta ja luontevaa oikean käden tekniikkaa.

Tällä tasolla kotiharjoittelu on useimmiten pitkälle huoltajan vastuulla ja tavoitteena on, että perheet yhdessä opettajan kanssa löytävät heille hyvät tavat kotiharjoittelulle.

Luodaan hyvän arvioinnin ja itsearvioinnin perusta.

Sisältö

- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita
- Duuri- ja molliasteikot: C, Am, G, Em, sekä vastaavat kolmisoinnut. Asteikkosoitossa käytetään vapaita kieliä, opettajan harkinnan mukaan voidaan soittaa moodeissa, luonnollista, harmonista tai melodista mollia. Soinnut soitetaan sykkeellä murrettuna tai samanaikaisesti ja niissä käytetään vähintään kolmea kieltä.
- Ohjelmisto, joka edustaa eri tyylejä ja aikakausia. Kappaleet ovat tempoiltaan ja luonteiltaan vaihtelevia.
- Yksinkertaiset arpeggiokuviot
- Prima vista -soittoa
- Yhteismusisointia osallistumalla kitaraorkesteri- ja/tai -yhtyeitoimintaan.

- Helppojen sävelmien säestämistä korvakuulolta ja/tai sointumerkeistä, käyttäen kitaralle luontevaa säestyksen alkeismateriaalia.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Tasosuoritus

Tekninen osa

- Asteikkosoitto: Kaikki sisältöosuudessa mainitut asteikot (C, Am, G, Em) suoritetaan, joko hajautetusti tai kaikki kerrallaan. Asteikkojen yhteydessä soitetaan myös kolmisoinnut.
- Yksiääninen omaksumistehtävä. Käytetään pääasiassa kolmen yläkielen ensimmäisen aseman ääniä, sekä mahdollisesti vapaita alakieliä.
- Teknisen osan lautakunnaksi riittää yksi opettaja ja oma opettaja. Oppilas osallistuu myös arviointiin. Suoritus voi olla esim. oppilaan soittotunnin yhteydessä.
- Suorituksen tai sen osan voi myös tehdä osana konserttia, etäyhteyden kautta tai videona.

Taiteellinen osa

- Neljä erityylistä pienimuotoista sävellystä, joissa käytetään kitaran perustekniikkoja (esim. vuoronäppäilyä asteikkokuluissa ja yksinkertaisia arpeggioita). Kappaleet esitetään pääsääntöisesti ulkoa. Yhteismusisoinnissa soitetaan pääsääntöisesti nuoteista.
- Ennalta valmistettu säestystehtävä kitaransoiton vapaan säestyksen ohjelmiston kautta tutuiksi tulleissa sävellajeissa, vähintään kolmella sointufunktiolla (esim. I, IV, V/ V7). (Tällä suoritetaan vapaa säestys pt 1.)
- On suositeltavaa, että ohjelma sisältää yhteismusisointia.
- Oppilaalla on mahdollisuus myös improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen. Tällöin oma teos korvaa yhden sävellyksen.
- Lautakunnassa on oma opettaja, yksi tai kaksi jäsentä ja puheenjohtaja. Oppilas osallistuu myös arviointiin. On suositeltavaa, että toinen lautakunnan jäsenistä on kitaransoitonopettaja.
- Suorituksen tai sen osan voi myös tehdä osana konserttia, etäyhteyden kautta tai videona.

PERUSTASO 2

Tavoitteet

Toisella perustasolla tavoitteena on kehittää eteenpäin kitaransoiton perustaitoja. Painotetaan edelleen hyvää äänenmuodostusta ja siihen liittyvää oikean käden tekniikkaa ja soittoasentoa. Oppilas kehittää edelleen nuotinlukutaitoaan, tutustutaan myös ylä-asemiin.

Tekninen osaaminen monipuolistuu, tuodaan mukaan a-sormeja sisältävät arpeggiot, vasemman käden legatotekniikat sekä barrée-otteet.

Tuodaan musiikillinen ilmaisu vahvemmin mukaan, ottaen huomioon oppilaan ikä ja muita edellytyksiä. Kehitetään kykyä musiikillisten kokonaisuuksien ja kappaleiden muotojen hahmottamiseen.

Oppilaalle tarjotaan esiintymismahdollisuuksia sekä yksin että ryhmässä.

Kappaleita pyritään edelleen opettelemaan sekä nuoteista että korvakuulolta, matkimalla. Samalla opetellaan hyviä harjoittelutekniikoita kotiharjoittelua ajatellen. Oppilasta tuetaan ottamaan suurempaa omaa vastuuta kotiharjoittelusta. Myös itsearvioinnin rooli kasvaa.

Pyritään siihen, että oppilas osaa jo huolehtia omasta soittimestaan.

Sisältö

- Asteikot C, Am, G, Em, D, A, E, I-IV-V/V7 kadensseineen. Asteikkosoitossa voidaan käyttää vapaita kieliä. Soinnut soitetaan sykkeellä murrettuna tai samanaikaisesti. Opettajan harkinnan mukaan voidaan soittaa moodeissa, luonnollista, harmonista tai melodista mollia.
- 2. tason tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä luonteeltaan erilaisia. Pohjustetaan myös oppilaan kanssa esim. eri aikakausien musiikkia ja tietoa säveltäjistä.
- Prima vista -soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Säestystehtäviä.
- Musiikin luomista, improvisointia, transponointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Tasosuoritus

Tekninen osa

- Etydi tai etydinomainen kappale (voidaan myös soittaa taiteellisen osan yhteydessä).
- Asteikkosoitto: Asteikot C, Am, G, Em, D, A, E sekä niiden kolmisoinnut ja kadenssi I-V/V7-I. Kadenssit yksinkertaista arpeggiokuvausta käyttäen. Kadenssit voidaan korvata säestämällä yksinkertaista melodiaa perussointuja (esim. I-IV-V7) käyttäen. Kaikki asteikot suoritetaan, joko hajautetusti tai kaikki kerrallaan.
- Kaksiääninen omaksumistehtävä, joka edustaa helppoa edellisen tason ohjelmistoa. Tehtävä liikkuu lähinnä ensimmäisessä asemassa.
- Teknisen osan lautakunnaksi riittää yksi opettaja ja oma opettaja. Oppilas osallistuu myös arviointiin. Suoritus voi olla esim. oppilaan soittotunnin yhteydessä.
- Suorituksen tai sen osan voi myös tehdä osana konserttia, etäyhteyden kautta tai videona.

Taiteellinen osa

- Neljä erityylistä pienimuotoista sävellystä. Kappaleet esitetään pääsääntöisesti ulkoa.
- On suositeltavaa, että ohjelma sisältää yhteismusisointia. Yhteismusisoinnissa soitetaan pääsääntöisesti nuoteista.
- Teknisen osuuden kadenssit voidaan korvata 2. tasolla säestämällä yksinkertaista melodiaa perussointuja (esim. I-IV-V7) käyttäen. Oppilas voi halutessaan myös soinnuttaa kappaleen itse.
- Oppilaalla on mahdollisuus myös improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen. Tällöin oma teos korvaa yhden sävellyksen.
- Lautakunnassa on oma opettaja, yksi tai kaksi jäsentä ja puheenjohtaja. Oppilas osallistuu myös arviointiin. On suositeltavaa, että toinen lautakunnan jäsenistä on kitaransoitonopettaja.
- Suorituksen tai sen osan voi myös tehdä osana konserttia, etäyhteyden kautta tai videona.

PERUSTASO 3

Tavoitteet

3. tasolla tavoite on, että oppilas jo kykenee ylläpitämään ja harjoittamaan soittotaitoaan itsenäisemmin ja asettamaan omia tavoitteita harrastukselleen. Oppilas saa valmiuksia elinikäiseen musiikin harrastamiseen ja kykenee opettajan avustuksella tekemään vielä syvällisempää ja tarkempaa itsearviointia, jonka avulla valmistautuu itsenäisempään työskentelyyn ylemmillä tasoilla. Oppilaan omat mieltymykset musiikin suhteen tulisi mielellään näkyä myös ohjelmiston valinnoissa ja tasosuorituksen taiteellisessa osassa.

Oppilas kykenee soittamaan monipuolisesti ulkoa ja kuulonvaraisesti, sekä hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia. Hän kykenee tunnistamaan eri aikakausien musiikkia ja on tutustunut niiden tyyleihin.

Oppilas on jo saanut kokemusta erilaisista esiintymistilanteista, mielellään myös muissakin tilaisuuksissa kuin musiikkiopistossa.

Oppilas ottaa osaa yhteismusisointiin ja kykenee toimimaan vastuullisesti ryhmän jäsenenä.

Hän osaa harjoitella ja säestää kappaleita sointumerkeistä käyttäen näppäily- ja rasgueadotekniikkoja. Hän on myös kokeillut improvisoida ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan.

Oppilas on tutustunut lisää molempien käsien keskeisiin tekniikoihin: Oikean käden vuoronäppäily, arpeggiot sekä muut sormikuviot (esim. tremolon alkeet), tirando ja apoyando. Vasemman käden legatot, vibrato, barrè-otteet ja asemien vaihdot.

Sisältö

- Kaikki duuriasteikot sekä melodiset mollit kadensseineen (I-IV-V/V7), kahdessa tai kolmessa oktaavissa. Asteikkosoitossa voidaan käyttää vapaita kieliä tai ns. sabluuna-sormituksia opettajan ja oppilaan valinnan mukaisesti. Soinnut soitetaan sykkeellä murrettuna tai samanaikaisesti. Kadenssit voidaan suorittaa myös säestämällä yksinkertainen melodia perussointuja (I-IV-V7) käyttäen. Oppilas voi halutessaan myös soinnuttaa kappaleen itse. Melodian voi soittaa tai laulaa toinen henkilö tai oppilas itse. Opettajan harkinnan mukaan voidaan soittaa luonnollista, harmonista tai melodista mollia.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia
- Suositellaan soitettavaksi myös suomalaista musiikkia ja aikamme musiikkia
- Prima vista -soittoa
- Yhteismusisointia
- Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä
- Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Tasosuoritus

Tekninen osa

- Kaksi etydiä tai etydinomaista teosta.
- Yksi duuri- ja yksi molliasteikko kolmisointuineen sekä kadensseineen tasosuorituksen ohjelmiston tarkastajan arpomana. Soitettavat asteikot annetaan oppilaalle tiedoksi viikkoa ennen tasosuoritusta.
- Kadenssien sijaan tasosuoritukseen voi valmistaa säestystehtävän valitussa sävellajissa.
- Omaksumistehtävä, joka vastaa vaikeustasoltaan perustason 2 ohjelmistoa.
- Teknisen osan lautakunnaksi riittää yksi opettaja ja oma opettaja. Oppilas osallistuu myös arviointiin. Suoritus voi olla esim. oppilaan soittotunnin yhteydessä.
- Suorituksen tai sen osan voi myös tehdä osana konserttia, etäyhteyden kautta tai videona.

Taiteellinen osa

- Oppilas suunnittelee yhdessä opettajansa kanssa esityksen, joka sisältää erityyppisiä sävellyksiä eri aikakausilta, ja/tai joka voi keskittyä johonkin teemaan
- Neljä erityylistä ja eri aikakautta edustavaa sävellystä, tai kestoltaan n. 10–12 minuutin kokonaisuus. Kappaleet esitetään pääsääntöisesti ulkoa.
- On suositeltavaa, että tasosuoritus sisältää aikamme musiikkia ja suomalaista musiikkia.
- On suositeltavaa, että ohjelma sisältää yhteismusisointia. Yhteismusisoinnissa soitetaan pääsääntöisesti nuoteista.
- Oppilaalla on mahdollisuus myös improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen

- Lautakunnassa on oma opettaja, yksi tai kaksi jäsentä, ja puheenjohtaja. Oppilas osallistuu myös arviointiin. On suositeltavaa, että toinen lautakunnan jäsenistä on kitaransoitonopettaja.
- Suorituksen tai sen osan voi myös tehdä osana konserttia, etäyhteyden kautta tai videona.

KITARAN SYVENTÄVÄT OPINNOT

Tavoitteet

Syventävien opintojen aikana on tarkoitus kehittää soittimen hallintaa ja musiikillista ilmaisua edelleen ja etsiä nuoren soittajan kanssa hänelle sopivaa tapaa pitää musiikki osana elämäänsä. Opiskelija saa valmiuksia jatko-opintoihin ja eväitä elinikäiseen musiikin harrastamiseen. Jatkuvan keskustelun ja itsearvioinnin tavoitteena on löytää hänen omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan.

Tällä tasolla totutaan valmistamaan ja esittämään aiempaa suurempia kokonaisuuksia. Soitettavat kappaleet ovat entistä pidempiä ja vaativampia ja niitä opetellaan valmistamaan itsenäisesti, jotta myös myöhemmin elämässä musiikin opiskelu tai omatoiminen harrastaminen on luontevaa. Laajennetaan musiikin tyylilajien tuntemusta, ja tutustutaan aikamme musiikin notaatio- ja esitystapoihin.

Harjoittelu ja siitä vastuun kantaminen muuttuu entisestään vielä itsenäisemmäksi, ja oppilas tuntee jo hyvin omat luonteenpiirteensä ja hänelle itselleen sopivat työskentelytavat. Oppilas voi myös esiintyä itsenäisesti erilaisissa tilaisuuksissa, ja hän pystyy oppimaan yksinkertaisempaa ohjelmistoa itsenäisesti.

Oppilas kykenee hahmottamaan laajempiakin musiikillisia kokonaisuuksia, ja pystyy esittämään eri aikakausien musiikkia sen ominaispiirteitä tuntien. Hän pystyy myös analysoimaan soittamansa musiikkia musiikin hahmotusaineiden kurseilla hankituilla taidoillaan.

Oppilas seuraa musiikkielämää ja kuuntelee tallenteita sekä käy konserteissa ja muissa tapahtumissa.

Sisältö

- Kaikki duuriasteikot sekä melodiset mollit kadensseineen (I-IV-V/V7), kolmessa oktaavissa missä mahdollista. Soinnut soitetaan murrettuina tai samanaikaisesti sekä sykkeellä. Kadenssien sijaan tasosuoritukseen voi valmistaa säestystehtävän valituissa sävellajeissa. Opettajan harkinnan mukaan voidaan soittaa moodeissa, luonnollista, harmonista tai melodista mollia.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia. Oppilaalle annetaan mahdollisuus syventyä tarkemmin johonkin musiikkilajiin tai aikakauteen.

- Kannustetaan myös poikkitaiteelliseen työskentelyyn, esim. tuomalla liike tai valo mukaan lopputyöhön
- Suomalaista musiikkia
- Aikamme musiikkia
- Prima vista -soittoa ja omaksumistehtäviä
- Yhteismusisointia erilaisissa kokoonpanoissa
- Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä
- Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia mahdollisuuksien mukaan

Lopputyö

Syventävien opintojen päätteeksi tehdään lopputyö, jonka varsinainen ohjelmasisältö muotoutuu sen mukaan, mihin opiskelija aikoo suuntautua jatkossa ja mitkä hänen vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa ovat. Tämän lisäksi lopputyöhön sisältää teknisen osuuden.

Oman soittimen soiton lisäksi lopputyö voi sisältää esimerkiksi sivuinstrumentin soittoa tai laulua, omia sävellyksiä, itse tuotetun konsertin, äänitteen tai omatekoisen musiikkivideon. Myös kirjalliset työt voivat sisältyä lopputyöhön, esim. äänitteen tai konsertin ohjelmatekstinä. Opiskelija ja opettaja laativat yhdessä suunnitelman syventävistä opinnoista ja niiden tavoitteista. Lopputyön suunnitelma hyväksytetään aineryhmässä n. vuosi ennen aiottua suoritusajankohtaa. Alla oleva rakenne on esimerkki lopputyöstä, joka koostuu yksinomaan pääinstrumentin soitosta. Taiteellinen osa voidaan kuitenkin yllä olevien suuntaviivojen mukaan toteuttaa monella eri tavalla, jolloin aineryhmä yhdessä opettajan kanssa arvioi kokonaisuuden soveltuvaksi. Tekninen osa pysyy kuitenkin samanlaisena, ja se suoritetaan ennen varsinaisen lopputyön esittämistä ja arviointia.

Tekninen osa

- Yksi duuri- ja yksi molliasteikko kadensseineen ohjelmiston tarkastajan arpomana. Asteikot annetaan viikkoa ennen asteikkosuoritusta. Kadenssien sijaan suoritukseen voi valmistaa säestystehtävän valituissa sävellajeissa.
- Omaksumistehtävä, joka vastaa vaikeustasoltaan perustason 3 ohjelmistoa. Omaksumistehtävä annetaan opiskelijalle viikkoa ennen suoritusta, ja hän valmistaa sen itsenäisesti.
- Lautakunnassa on oppilas, oma opettaja ja toinen opettaja.
- Suorituksen tai sen osan voi myös tehdä osana konserttia, etäyhteyden kautta tai videona.

Taiteellinen osa

- Oppilas suunnittelee yhdessä opettajansa kanssa monipuolisen esityksen, joka sisältää erityyppisiä sävellyksiä eri aikakausilta. Kestoltaan esityksen tulisi olla noin 12-15 min.

- Osana lopputyötä tulee olla jokin laajempi kokonaisuus. Tämä voi olla laajamuotoinen sävellys, tai esim. kokoelma pienempiä sävellyksiä jotka muodostavat kokonaisuuden jonkun musikaalisen tai ulkomusikaalisen idean ympärille.
- On suositeltavaa, että suoritus sisältää aikamme musiikkia.
- Oppilaalla on mahdollisuus myös improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen.
- Ohjelma pyritään rakentamaan sellaiseksi, että se tuo monipuolisesti esiin oppilaan musikaalisia ja taiteellisia pyrkimyksiä.
- Lautakunnassa on oppilas, oma opettaja, yksi tai kaksi jäsentä, sekä puheenjohtaja. On suositeltavaa, että toinen lautakunnan jäsenistä on kitaransoitonopettaja.
- Suorituksen tai sen osan voi myös tehdä osana konserttia, etäyhteyden kautta tai videona.